

Но ако тези белези не са достатъчни да решат въпроса, то тогава от какво трябва да се изхожда, кое е основното, което определя отрасловата принадлежност на даден род производство? Някои считат, че критерият в случая е обществената организация на това производство. По наше мнение това не е правилно. Обществената организация на производство на пшеница при феодализма коренно се отличава от обществената организация на производство на пшеница в един совхоз. В единия и в другия случай обаче производството на пшеница е селскостопанско производство. Или да вземем друг пример: отглеждането на животни в ТКЗС без съмнение е селскостопанска дейност, но строежът на оборите, макар и със собствени сили и средства на ТКЗС, не е селскостопанско производство.

Както е известно, всички продукти могат да се разделят на две основни групи: продукти на промишлеността и продукти на селското стопанство. Когато Маркс разглежда особеностите, които разделят тези два основни отрасли на материалното производство, той изхожда от характера на производството, разглеждано като производство независимо от неговата обществена форма на организация, като отношение на човека към природата. Главната черта, характеризираща селското стопанство, е това, че тук „... възпроизводството съвпада с естественото възпроизводство“*. При селскостопанското производство трудът е насочен да контролира, да управлява определено биологическо възпроизводство, при което продуктът на труда — например пшеницата, не се отличава качествено (биологически, химически) от предмета на труда — пшеничното семе, тъй като в случая трудът само управлява биологическото възпроизводство на този предмет на труда. При промишленото производство обратно: продуктът на труда качествено се отличава от предмета на труда. Макар и там да се използват в някои случаи определени биологически процеси (например при преработката на грозде), то резултатът при всички случаи е не биологическото възпроизводство на предмета на труда (ново грозде), а качествено нов продукт (вино). В този широк смисъл, в който Маркс разглежда промишлеността, очевидно към нея трябва да се отнесе и продукцията на строителството.

Изхождайки от този принцип, ясно е, че създаването на нови трайни насаждения е производство, което няма промишлен характер и следователно необосновано е неговото отнасяне към отрасъл „Строителство“. Обратно, то носи основните характерни черти на селскостопанското производство: трудовият процес тук е насочен към управление на биологическия процес на възпроизводство, при което продуктът на труда (например оwoщното дърво) не се отличава качествено (биологически, химически) от предмета на труда — посадъчния материал. Затова решението, което този въпрос намери напоследък в нашата статистическа практика — продукцията на създаването на трайни насаждения да се отнася към селското стопанство, е правилно и научно обосновано.

Следващият въпрос е въпросът за изчисляването на стойностната величина на продукцията, която се създава в този сектор на производството. Теоретически затруднения по този въпрос би следвало да не съществуват — стойността на всеки продукт намира паричен израз в неговата цена. Цялата трудност в този случай произтича от особения характер на произведената продукция. Както вече казахме, завършеният продукт

* Маркс — „Теория прибавочной стоимости“ изд. 1932 г., т. II, ч. I, стр. 153.